

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ
SÜRELİ YAYINLAR

KAYIT NO: 5037620

ADI: 19 Mayıs

CİLT:

SAYI: 7

YIL: 1936

SAYI : 7

MAYIS 1936

19 MAYIS

SAMSUN HALKEVINİN AYLIK DERGİSİ

SAYI : 7

MAYIS 1936

19 MAYIS

SAMSUN HALKEVININ AYLIK DERGISI

Yüce Önder ATATÜRK

5037620
1936, 7

19 MAYIS 1919

Falih Rifki Atay

1919 Senesi baharına doğru, Vahdeddinin nazırları Mustafa Kemale artık emniyet etmeli doğru olmadığı fikrinde idiler. Kararları basittir : Mustafa Kemal Anadolu dağlarına atmalı ve orada çürütmeli !

Mustafa Kemal de aşağı yukarı bu karardadır : Artık İstanbulda ne Saray ne Bâbîâli, ne de yabancılarla bir iş görülebilir. Nihayet herkes bu hakikatı görmüştür. Anadoluya geçmek sırasındır Türk milletini ancak bir halk harketi kurtarabilir.

Hem Vahdeddinin nazırları, hem Mustafa Kemal kendisi Anadoluya geçmek için vesile aramaktadırlar. Kabine bu vazifeyi bulmuştur.

Harbiye Nazırı Şakir paşa bir gün Anafartalar kahramanını yanına çağırdı ve kendisine bir dosya uzattı.

— Bunu okur musunuz ?

Dosya ecnebi zabıtlarının raporlarıdır. Hemen hepsi şöyle diyor :

" Türkler, Samsun ve etrafındaki Rum köylerine tecavüz etmektedir. Osmanlı hükûmeti bu tecavüzleri menedebilecek kudrette değildir. Buralara emniyet ve huzur vermek insanlık borcumuzdur. "

Dosyanın yanında bir de protesto vardır : " Eğer Osmanlı hükûmeti bu tecavüzleri hemen menedemezse, onun vazifesini biz yapacağız. "

Mustafa Kemal raporları ve protesto okuduktan sonra Harbiye nazırının yüzüne baktı :

— Arzunuz Paşam ?

— Bunun böyle olduğunu zannedermisiniz ?

— Zannetmem. Fakat bir şeyler olmak ihtimali de yok değildir.

Devam etti :

— İşte bu böyle midir, değil midir, evvela bunu meydana çıkarmak için oraya bir zat gitmelidir. Sadrazam Paşa ile bu vazife için sizi düşündük.

— Benim vazifem yalnız rumlara zulüm olup olmadığını tahkik etmekten mi ibaret olacaktır ?

— Evet !

— Pek iyi, yalnız müsaade ederseniz, vazifeme bir sıfat, bir şekil vermek lâzımdır. Sizi rahatsız etmiyeyim. Erkânı harbiyenizle görüşeyim.

Kendisine bir generali karşılamak teklif edildiği için, hasta olduğunu söyleyerek evinden çıkmıyan muhterem Fevzi Paşa makamında yoktur.

Mustafa Kemal ile ikinci reis konuştular. O günlerde ordu müfettişlikleri ihdas edilmek düşünüldüğü için, en doğrusu bu unvanı alabilmektir.

İkinci reis Harbiye Nazırı ile görüştü. Aldığı direktif şudur :

" Maksat Samsun ve etrafında Rumlara zulüm eden Türkleri yola getirmektir. Sonra da Anadolunun şurasında burasında beliren millî teşekkülleri ortadan kaldırmaktır. "

Alacağı salâhiyet kâğıdında Muatafa Kemealin en dikkat ettiği nokta, Şark vilâyetlerinde bulunan kuvvetlerin ku-

mandanı olmak ve bu kuvvetlerin nüfuz dairesi içinde bulunan vilâyetlerin valilerine emir verebilmektir. Eğer salâhiyet kâğıdına, o muntakaya şu veya bu tarzda temas eden kuvvetlere ve vilâyetlere işarlarda bulunabilmek kaydı de konabtlirse, tertip tamamlanacaktı.

İkinci reise dedi, ki :

— Salâhiyet kâğıdına onların bütün istediklerini istedikleri gibi yazınız. Valimiz bu iki maddeyi ilâve ettiriniz.

İkinci reis yüzüne baktı :

— Bir şey mi yapacaksınız ?

Oda kapılarının sınıksı kapalı olduğuna bir daha dikkat eden Mustafa Kemal :

— Bana kulağınızı yaklaştırmaz dedi.

Ve ilâve etti :

— Evet bir şey yapacağım. Bu maddeler yazılsa da yazılmasa da o şeyi yapacağım.

Gülümsedi :

— Vazifemizdir ; çalışacağız.

Kim bilir Sadrazam ve kabine azaları arasında ne geçti ? Fakat hepsi kuşulanmışlardır. Sadrazam salâhiyet kâğıdını imza etmeden vaz geçmiştir. Harbiye Nazırı da imza koymaktan korkmaktadır. Yalnız :

— İmza ederim, dedikten sonra biraz düşünmüş :

— Mühürümü basarım, demiş.

Artık mühürlü kâğıt Mustafa Kemal elindedir ; Dokuzuncu Ordu müfettişidir.

Süleymaniyede dar bir sokağın içinde kafesli bir ev : Mustafa Kemal kapıyı biraz vakıtsız ve teklifsiz çalmıştır.

Bilmediği iki kimsenin, Paşa ile yaverinin evin içine girdiğini gören hizmetçi kız :

— Henüz Beyefendi hazır değildir, diyor.

— Sen bizi Beyefendinin misafir odasına götür. Kendisi de bir taraftan hazır olur.

Fakat daha söz bitmeden ev sahibi sevimli gülüşü ile yanlarına gelmiştir :

— Ne haber, ne haber, bu ne baskın !

Bu zat kimdir, bilir misiniz : İsmet Bey !

— Vaktim vardır. Size bütün hikâyeyi anlatayım.

Mustafa Kemal dokuzuncu Ordu müfettişi olarak bir iki güne kadar hareket edeceğini işiden İsmet bey hemen :

— Ya ben ne yapacağım ? dedi.

— Şimdilik burada kalacaksın. Ya Harbiye Müsteşarı olacaksın veya Erkânı Harbiyede esaslı bir vazife alacaksın. Bana yardım edeceksiniz.

13 veya 14 Mayısta Dokuzuncu ordu Müfettişi Sadrazam Damat Feridin Nişantaşındaki konağına akşam yemeğine davet edilmiştir. Birkaç kelimedenden sonra ikisinin arasına derin bir durgunluk çöküyor. Damat Feritte Mustafa Kemal Bâbîâlide gördüğü zamanki neşeden eser yoktur. Bir aralık saaline baktı :

— Acaba nerde kaldılar ?

— Birini mi bekliyordunuz ?

— Evet, Cevat Paşa Hazretleri geleceklerdi.

Biraz sonra Cevat Paşa da geldi. Yemek salonuna geçtiler. Üç kişilik sofrada, tabak ve takımlar değiştikçe

hizmet edenlerin acemiliği yüzünden çıkan sestən başka bir şey işidilmiyordu Sadrazamın misafirinin yüzüne dikkatle baktığı bile yoktu.

Yemeğin sonuna doğru Sadrazam misafirine ve Cevat Paşaya bakarak ikisini de meraktan kurtaran tek cümlesini söyledi :

— Yemekten sonra biraz konuşalım.

Ortasında genişce bir masa bulunan dar, fakat güzel bir salonda daha ayakta iken, Damat Ferit :

— Bir harta getirtsek de Müfettiş Paşa bize biraz izahat verse dedi.

İlk işarette masanın üzerine harita konmuştur. Anlaşıyor ki Sadrazam bunu daha evvelden hazırlamıştır. Bu bir Kipert atlasıdır. Anadolu paftası bulunduğundan sonra Mustafa Kemal sordu :

— Arzu ettiğiniz izahat nedir ?

— Meselâ, dedi, Samsun ve havalisinde ne yapacaksınız ?

Cevap vermek gücü. Fakat hiç tereddütsüz Ordu müfettişinin ağzından şu sözler döküldü :

Efendim, Samsun ve havalisinde ecnebi raporlarında bildirilen vakaların mübaleğali olduğunu zannediyorum. Fakat ne de olsa bunlar basit şeylerdir teferrüattır. Yeniden tahkikat yapıldıktan sonra alınabilecek tedbirler kolayca bulunur. Şimdiden şunu bunu yapacağımı söylemek gibi isabetsizliğe düşmekten içtinap ederim, herhalde merak etmeyiniz.

Damat Ferit — Siz ne dersiniz ? diye sorar gibi Cevat Paşanın yüzüne baktı.

— Öyledir, efendim. Bu gibi işler daha iyi yerinde hallolunur.

Sadrazam mutmain değildi. Onun kafasında sanki daha büyük bir endişe sual şekli aramaktadır. Ve biraz heyecanlı bir sesle bir sual ağzından çıktı :

— Peki, siz bana kumandanızın bütün mintakası ne olacağını harta üstünde gösterir misiniz ?

Damat Feritin düştüğü vesvese meydana idi :

— Henüz ben de pek iyi bilmiyorum,

Ve küçük kipert paftası üzerine elini koyarak :

— İhtimal şu parça...

Diye bazı vilâyetleri tahdit etti ve daha manalı bir tarzda Cevat Paşanın yüzüne baktı. O dedi, ki :

— Efendim mintakanın okadar ehemmiyeti yoktur. Paşa tabii o mintakadaki kuvvete kumanda edecektir. Hoş zaten nerede kuvvet kaldı ki...

Ve sözünü bitirirken vaziyetin hiçde mühim olmadığını ima eder bir tavırla masadan uzaklaşır gibi oldu.

Kahve gelmişti. Sadrazam daha inşirahlı, misafirlerine birer de sigara ikram etti.

Mustafa Kemal Cevat Paşayı koluna almış, Nişantaşı caddesinin yaya kaldırımı üzerinde sıkı adımlarla Teşvikiye doğru yürümektedir. Cevat Paşa samimî bir lisanla sordu :

— Bir şey mi yapacaksınız ?

— Evet, birşey yapacağım !

— Allah muvaffak etsin !

— Muvaffak olacağız !

Birbirlerinden ayrıldılar.

Şimdi hareket etmek için başka bir iş kalmamıştır. Bahriye Nazırı Avni

Paşa ordu müfettişliği karargâhını Samsuna nakledecek vapuru hazırlamıştır. Vapur 16 Mayıs günü sabahtan akşama kadar Galata rıhtımında Mustafa Kemal'in emrini bekliyecektir.

Mustafa Kemal son veda yapmak üzere Erkânı Harbiye dairesinde, reislik bürosundadır. Erkânı Harbiye Reisi Fevzi Paşanın yerine Cevat Paşa tayin olunmuştur. Halef selef vazife devri yapmaktadırlar. Yeni reis masanın başında, Mustafa Kemal ve Fevzi Paşa karşıdadırlar. Kapı kapalıdır.

Fevzi Paşa İzmir karşındaki Adalarda toplanan Yunanlıları karaya getirilirse ateşle karşılamak için emir verdiğinden birinci ordu müfettişliği ile vazifesinden uzaklaştırılmıştır.

Masa üzerinde açılmış bir Türkiye hartası vardır. Gözlerinden, yüzünden ve tavrından Fevzi Paşanın pek dolgun olduğu anlaşıyor. Mustafa Kemal :

— Ban Anadolu'ya gidiyorum. Aramızda fazla münakaşaya hacet yoktur. Siz bana yardım edeceksiniz.

— Tabii.. Evet...

— Vakit geçmeden ilk yapılacak iş Ulu kışla civarında bulunupta şimendiferle nakledilmelerine müsaade olunmayan yirminci Kolorduya şimdi yürüyerek Ankaraya hareket etmelerini emrediniz.

Cevat Paşa önündeki bloknota işaret etti :

— Derhal emir veririm.

— Sonra şrhisen sizinle muhabere etmek için bir de hususî şifre isterim.

— Şimdi :

Gazi Anadolu'dan iğfalkâr davetlerle İstanbul'a çağrıldığı zaman merkezde ne

olup ne bittiğini bu şifre ile öğrenmiştir.

Mustafa Kemal şimdi Yıldız Sarayında çok ufak bir odanın içinde Vahdettinle adeta dizdizedir. Padişahın sağında, hemen dirseğini uzatarak dayandığı küçük bir masanın üstünde bir kitap duruyor. Odanın Boğaziçine açılan büyücek penceresinden görünen manzara şudur : Cephelerindeki topları Yıldız'a doğrultmuş, birbirine muvazi çizgiler üzerinde duran zırhlılar !

Bu manzarayı görmek için oturulan yerden başı sağa ve sola çevirivermek kâfidir.

Vahdettin söze başladı :

— Paşa, Paşa, dedi. Şimdiye kadar devletimize çok hizmet ettin. Bunların hepsi artık bu kitaba girmiştir.

Elini demin bahsettiğimiz kitabın üzerine basarak ilâve etti :

— Tarihe geçti.

Gazi o zaman hükmetti, ki masanın üstündeki kitap bir Osmanlı tarihidir.

— Bunları unutunuz, dedi. Asıl şimdi yapacağımız hizmet şimdiye kadar yaptıklarınızdan mühim olacaktır. Paşa, isterseniz devleti kurtarabilirsiniz !

— Bu hususta elimden geleni yapacağıma emniyet buyurunuz.

Padişahın düşündüğü şu idi : Kuvvetimiz yoktur ; takatimiz kalmamıştır. Bütün ümit, galiplerin dediklerini memlekete kabul ettirebilmek, onların şikâyet ettikleri hâdiselerin önüne geçebilmektir.

— Muvaffak olunuz dedi, ve ayağa kalktı.

Mustafa Kemal, yanında yaveri ile, ve sanki saraydan çıktığını ve hareket

etmek üze olduğunu saklamak isteyen bir ihtiyatla, ayaklarının sesini işittirmekten korkarak, Yıldız tepesinden uzaklaştı.

Bandırma vapuru Galata rıhtımında hazırdır. Bütün karargâh mensupları muayyen saatte orada toplanmış olacaktı. Otomobil Şişlideki evinin önündedir.. Artık anası ve kardeşi ile veda etmekten başka işi kalmamıştır.

Tam o sırada iki yerden aynı haber geliyor.

— Torpido gemiyi takip edecek ve sizin Anadolu'ya çıkmanıza mani olacaktır.

İkinci haber damatlardan birinin evinden gelmiştir.

Fakat maksat ne olabilir ? Tevkif etmekse, kendisi henüz İstanbul'dadır. Belki daha başka bir şey, Karadeniz'in dalgaları içinde geçecek başka bir macera...

Bir anda karar verdi :

— Düşündüklerimi tatbik edemedikten sonra ölmek de daha iyidir.

Ve otomobile binerek rıhtıma gitti. Bandırma vapuru uzakta demir atmıştı. Bir sandala binip vapura girdiler, Geminin içindeki kontrol memurları geciktikçe gecikiyorlardı. Hükmetti : Henüz kararsızlık içindedirler.

(Fâlih Rifkî Atayın bu kıymetli yazısı Hakimiyeti Milliye Gazetesinin 19 Mayıs 1932 tarihli sayısından alınmıştır.)

Ve bundan istifade ederek kaptana hemen hareket etmek emrini verdi.

Bandırmanın 27 senelik ihtiyar kaptanı vapurunun demirini aldırmağa başladı.

Boğazdan çıkarken kaptana takip olunmak ihtimalini söylediler :

— Ne aksi, dedi, ben de bu denize ilk defa çıkıyorum. Pusulamız da biraz bozuktur.

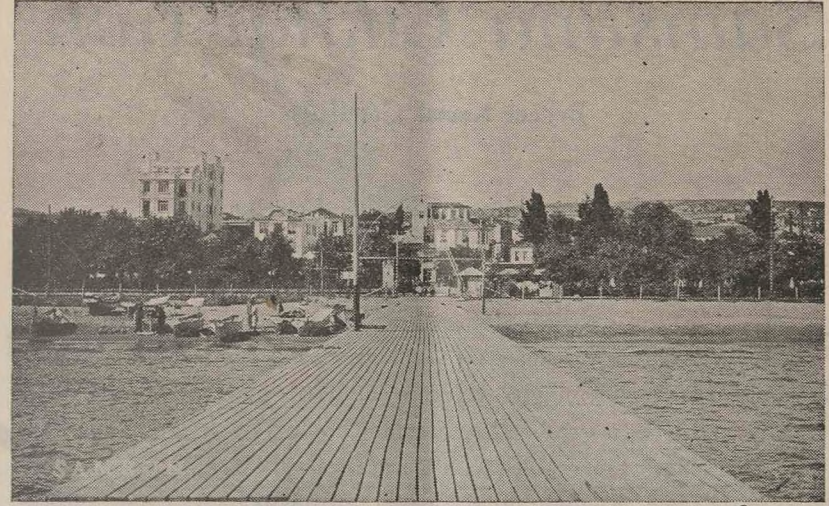
— Kaptan efendi telâş etmeyiniz, kıyı, kıyı gidersiniz. Bundan sonra maksat artık Anadolu'nun her hangi bir noktasına ayak basmaktan ibarettir..

Evvelâ Sinoba vardılar. Mustafa Kemal orada lâzım gelenlerle görüştü. Eğer kolaylıkla gidilebilir bir kara yolu olsaydı onu tercih edecekti. Fakat yoktu

Samsuna bir dakika evvel varmak için içinde öyle bir sabırsızlık vardı ki yine her türlü tehlikeyi göze alarak pusulası bozuk Bandırmaya bindi.

Nikayet Samsun Limanına girdiler. Belki takip olmuştur. Yalnız Bandırmayı koğalıyanlar, Karadenizin taşkın dalgaları ile boğuşmağa mecbur kaldıklarından kıyı taraflarını arıyamamışlardır.

Mustafa Kemal 19 Mayıs 1919 da Samsun toprağına işte böyle ayak bastı.

Atatürk İskelesi

Yüce Önder 19 Mayıs 1919 da Samsun'a bu iskeleden çıktı.

K
I
Y
M
E
T
L
İ

İ
K
İ
A
N
D
A
Ç

C. H. P. Kurağı
Atatürk 1919 da burada konuk kaldı

Samsuna Çıktığı Gün

Behçet Kemal ÇAĞLAR

O gün ; yeni dünyaca : eski Amerikadan
Daha meçhul ve daha iptidai sayılan
Bir yurda her kâşiften çok şerefli, çok emin,
Kutup gecelerinden çok uzun gecelerin
Kahrına katlanarak ; o, ayak bastı o gün..
İzi, yıldırım gibi toprağı sarstı o gün..
O dağa gemisinden çıkmadı böyle NUH.
Nasıl olursa olsun ; ilk bedene o ilk ruh,
Gazi Anadoluya girer gibi girmiştir.
Bu, hilkatın aklının almadığı bir iştir :
Tesadüfe bağhyken Hilkat şuur suz gibi
İlk adımı atarken o hükmünün sahibi..
Ne ilk ruhu anarım, ne de Nuhu tanırım ;
Hilkate benzetseler Gaziyi kıskanırım..
Mikyas tanımiyorum efsane ma zi gibi..
19 Mayıs günü : bu senelerdir süren
Gecesiz büyük günün ruhlara nur götüren
Işık kaynağı fecri, renk mahşeri sabahı.
Ana yurdunda mahpus bir milletin felâhi..
Güneşler doğdu battı, yıldızlar söndü yandı ;
Ne bahtımız ağardı, ne kinimiz uyandı,
Neden sonra, ne yıldız ne gün ne hilâl gibi,
Mustafa Kemal doğdu, Mustafa Kemal gibi..
Nuru, kamaştırmadan gözleri. ruha değer ;
Geçer ona yaklaşırsa, ondan ısınsa değer :
Çin ırkının o sarı, ezeli malaryası ;
Gelse bu sudan içse Hindistanın paryası
Ganj'in uyuşturduğu ruhu değer göklere..
19 Mayısta gök bir daha indi yere..
Başında gök âti, yer altında mazi gibi ;
Gazi Anadoluya girmişti Gazi gibi....

19 Mayıs şenliğinde

C. Gültekinin verdiği Ayta dinlenirken

19 MAYIS 1919

C. Gültekin

19 Mayıs Samsunun Atatürk günüdür. 19 Mayıs Samsunun Atatürk Bayramıdır. On yedi yıl önce güzel İzmirin uğradığı kara ve kanlı felâketin beşinci günü Anadolumuzun bu güzel ve şirin yurduna ; Türk tarihinde yeni ve parlak bir devir açan ; cihan tarihine eşsiz şeref ve zafer veren, beş dünyada hayretler ve takdirler uyandıran (Mustafa Kemal) adlı usnomal bir kahraman ayak basmıştı.

Biliyoruz ki cihan savaşından sonra ortaya çıkan kara bir mütareke ve ondan sonra yapılan Sevr andlaşması

Tükriyemizi çok kanlı ve zehirli yaslara bin bir çeşit ölümlere sürüklemişti.

Bin dolan, bin yalan ve siyasa ile Türkün elinden silâhı ve süngüsü çalınmış ; Yurdumuzun her tarafına yadsal askerleri girmişlerdi.

Saray ve onun hükûmeti ise zevk ve sefaya dalmış ; Türkiyemizin bu kanlı ve ölümlü hayatına gözlerini kapamış, kulaklarını tıkamıştı. Artık Türkün Çanakkalesi, Türkün Anafartası, Kızgın çöllerde aç, susuz ve fakat tansıklar yaratan kahraman Türk bir an için unutulmuştu.

(Millî Mücadele) dediğimiz bu maceranın nasıl başladığını Erzurum-daki söylevlerden birinde anlatan büyük şefimizin dilinden dinleyelim :

« Benim buraya gelişim bütün milletin demirden çenber içine alınmış olduğu bir zamana tesadüf etmişti. Bütün millet bu çenberin içinden nasıl çıkacağını düşünmekle meşguldu. Memleketin aksayı garbi düşman ayaklarına terkedilmiş ; Orada halk silâha sarılmış ; buranın ahali ise memleketin felâketten kurtulması için ayağa kalkmış bir vaziyette idi ; işte o zaman rûtbemi, resmî mevkîmi ve üniformamı atım ve bütün kâinata ilân ettim ki ; sinli millette bir ferdim. »

Bir yazıcımızda Türkün nasıl ayaklandığını anlatırken :

“ Ey Türk Askeri cihan harbinden sonra bütün silâh arkadaşların olan Almanlar, Avusturyalılar, Bulgarlar boyunlarını uzattılar ; esaret zincirini kabul ettiler. Hepsi galipler emrine itaat ettiler ; Yalnız sen ey mübarek asil asker; yalnız sen arslan başını kaldırdın günler karardıkça sen parladın ve bir ilâhî istiklâl heykeli gibi elinde mekanizması çalınmış tüfeğin olduğu halde vatan kapusuna koştu (Buraya girilmez!) dedin.

Evet bu Türk askerinin ilk vatan kapısına koştuğu yer Samsun ; ve bû-

tün Devletlere karşı (Buraya girilmez) aytamasını yapan biricik Türk ve insan Kâmal Atatürktür.

Samsun ufuklarından doğan bu güneşin keskin ziyaları ; biraz sonra Erzurumda, Sivasta göründü ve en son Ankarada birleşerek vatanın her kösesine umut, sevinç, şeref ve zafer saçmaya başladı.

Ankarada yerleşen bu kuvvet günler ve seneler geçtikçe cehennemler saçan bir yanar dağ ; en çetin engelleri zamana bile sığmıyan bir hızla deviren önüne geçilmez ve geçilemez bir kasırğa oldu. Bütün düşman kuvvetlerini biranda yok ederek Akdenize çıktı ; eski ve yeni dünyayı hayretlere ve dehşetlere düşürdü.

Bu büyük zaferden sonra bu utkudan ve bu savaştan daha büyük bir devrim savaşına atıldık. Bu devrim savaşının zaferleri arasında da kılığımız biçime girdi. Yazımız ve sözümüz düzeldi. Batıl inanları kökünden söküp attık. Sosyal benliğimizi bularak Türkün öz erdemlerine kavuştuk.

Şu günde çok haklı olarak diyebiliriz ki : Samsun ; hiç bir millete nasip olmıyan, böyle şanlı ve şerefli bir tarihin ilk anısını yaşamak, ilk sayfasını açmak ve Atatürkün ilk adımını görmekle ebete kadar kıvanç duyacaktır.

Samsunun Destanı

Galip Naşit Arı

Ak saçlı dalgaları birer birer kes te gel
Kuşlar gibi uçta gel, rüzgâr gibi este gel

C. S. E.

Kara günler çok uzun sürüyordu..
Haftada bir İstanbuldan gelen Loid vapurlarının getirdiği gazete tomarları el kadar kâğıt parçalarına basılıp dağıtılan ajansların verdiği tı haberlerin tafsilâtı ile doluydu.

Subaşındaki kahvelerde, derdi içine sığmadığı halde ağzını bıçak açmıyan yanık yürekli vatanseverler, sansörle delik deşik edilmiş bu gazete sütunları üzerinde saatlerce beyhude yere göz nuru dökerler, iyiye tefsir edilecek bir cümle ararlardı.

Yurt, başı kangran olmuş bir gövde gibi bin türlü feci ızdıraplarla ölüme yaklaşıyordu. Samsun, bunu pek iyi sezmiş böğrüne bir ok yiyen ceylân gibi kanımı içine akıtarak sızlanmadan beklemesini biliyordu.

Fakat beklenen şey nedir ? İstiklal ve hürriyet mi ? Mondrosun ağır şartları her türlü ümidin üstünde bir kara buluttur. Beklenen teslimiyet ve ölüm mü ? dünkü Çanakkaleyi yaratanlar için bu fikri hazmetmeğe imkân var mı ?

Ne olacağız, ne olacağız ?..

Herkes, belki günde bin kerre kendi kendine bu soruyu soruyor.

Tütün denkleleri depolarda çürüyor, ekmeğin okkası 50 kuruş. Eşkiya elinden kurtulabilip Çarşambadan gelen

birkaç araba mısır daha Irmakta kapışılıyor. Halk aç ve yarı çıplak. Hastalık o kadar çok ki, artık kimse doktora bile gitmeğe lüzum görmüyor.

Ne olacağız, ne olacağız ?

Gökler her zamankinden daha parlak
Bahar her yıldakinden daha sevimli...

Ne olacağız, ne olacağız ?..

Mavi atlasını ufuklara yayan Kara denize bunu soran gözler hep aynı noktada demirli duran Amerikan torpidosunun çelik taretleriyle karşılaşılıyor.

Rum evlerinin pencerelerinden yabancı bayraklar sinsi birer kakkaha gibi yerlere kadar uzanıyor. Gecelerin sessizlikleri “ Samyoti, samyoti ” şarkıları ve zito sesleriyle ürperiyor.

Caddelerde baltalı Senegal yamyanları nalçalarını şakırdatarak dolaşıyor, garip firmalarında pis kokulu bir şeyler yakan iri kavuklu ve kara sakallı Hindliler gelip geçenlere kanlı gözlerini ve iri dişlerini göstererek sarkıntılık ediyor.

Şehrin disiplini Mister Solter ile Mösyö Favrin ellerinde bölünmüş. Mutasarrıf torunu yaşındaki bu iki çocuğun karargâhları arasında mekik dokuyor. Telgraflar, onların her dileğini mabeyne ve mabeynin her ricasını onlara taşıyor.

Dağılan fırkalar, kurulan kulüplür ve bunların çeşit çeşit menfaat güden adamları halkın beynine toksin fikirler aşılamakta yarış ediyor.

Türk köyleri gün batarken sürmeli kapılar sınıksı kapalı odalar içine çekiliyor. Ve gözlerini kırpmadan sabahlara kadar çakal ulumaları arasında peydahlanıverecek yabancı ayak sesleri bekliyor.

Felâket sinsi ve hain...

Hergün birk başka köye uğrayor. Her köyün, bazan ak sakallı bir ağası, bazan onbeş yaşında bir çobanı, bazan daha duvak takmamış bir yavrusu pontoscuların çamurlu çizmelerini kızıla boyuyor.

Her gece samanlıklar yamıyor, damlar boşaltılıyor, evler kurşunlanıyor... Ve hemen her sabah, hemen her Rum köyünde bir küçük zafer şenliği yapılıyor. Damlara yeni mallar bağlanıyor, sandıklara yeni cihazlar yerleştiriliyor, ak gerdanlara kanlı beşbirlikler takılıyor.

Bizimkiler hemen hergün şehire koşuyorlar Mutasarrıf Beyefendi hazretlerinin huzuruna çıkıp olanı biteni ağlayarak anlatıyorlar. Aldıkları tek cevap şu :

— Ben r.e yapayım, Mister Soltere gidiniz.

Hayır, onlar Mister Soltere gitmekdense sürmeli kapılar dışında çırpınan ölüm kuşunun yaklaştığını beklemeğe razıdırlar.

O, Padişahın emir kulu varsın depoydaki mavzerlerin mekanizmalarını sandık sandık Mister Solterin karargâhına taşıya dursun.

Onlar dededen kalma çiftelerini yağlamasını ve ocak taşını çakı ile oyarak hazırladıkları kalıplarda domuz kurşunu dökmelerini bilirler.

Ve gece yarılarında çakal ulumaları arasında peydahlanıveren ırz düşmanı Pontos eşkiyalarının canı mısır tarlasını kemiren domuzdan pek değildir.

Ne olacağız, ne olacağız ?

Onbeş Mayısın telgrafları haberlerin en acısını bir hançer gibi kalplere sapladı. Felce uğrayan diller hiç bir kelime söylemeden İzmirin felâketini kalpten kalbe ulaştırdı. Samsun gibi, Samsun kadar Türk olan İzmir gövdeden kopmuş taze bir uzuv gibi düşman elinde çırpınırken Samsun içten gelen bir isyanla kükrelemek ve boğuşmak ihtiyacı içinde kıvrınıyor.

Reddi İlhakın telgrafları birbirini kovalıyor. Mabeyn ve Bâbîâli daima olduğu gibi yine susuyor.

1919 Yılıının 19 Mayısı.

Bandırma vapuru fırtınalı bir havada limana girdi.

Köpüklü dalgalar ak saçlarını kabarta kabarta koşuyor, sahilin iri kayalarında patlıyordu.

Güclükle ilerleyen bir kayık Bandırmanın yolcusunu karaya çıkardı Vilâyet ve Kumandanlık tarafından gönderilen birkaç memur onu iskelede karşıladı.

Faytonlar Mecidiye caddesindeki otelin önünde durdu. Ve otelin balkonuna Dokuzuncu ordu müfettişinin bayrağı asıldı.

İşte, yeni devrin tarihi böyle sessizce başladı.

Samsun, anafarfaların kendi içinde olduğunu bir anda duydu ve bir an içinde Adafartalaşır gibi oldu. Ümit, sıcak bahar güneşi gibi ruhları aydınlatıyor ; tatlı bir meltem gibi zonklayan şakakları ohşayordu. O, Samsuna ayak bastığı dakikadan itibaren Samsunluların kalbini de eline almıştı.

Müfetteşlik karargâhı Samsunun kalbine milyonların irade ve isteğini aşılayan bir kuvvet pınarı olmuştu.

Onu, herkes göklerin sonsuz ve nihayetsiz kudretlerini beraberinde taşıyan erişilmez bir varlık halinde tanıdı. Sayarak sevdi ve severek peşinde koşmak için and etti.

Samsun onunla birlikte Havzayı, Amasyayı, Erzurumu, Sivası dolaştı. Onunla birlikte Ankaraya vardı. İnön-

lerini, Sakaryayı, Dumlupınarı onun yanı başında, ayaklarının dibinde gördü asırları yıllara sığdıran her türlü inkılâba onun eliyle kavuştu.

Onyediyıl önce Samsun ufuklarını ağartan 19 Mayıs güneşi bütün yurda ve yeni bir tarihe böylece ışık ve hararet oldu.

Ey Samsunlu genç... Sana memleket tarihini sorarlarsa, uzaklara gitme. Tarihlerin tozlu yapraklarını beyhude karıştırma. Onlara onyediyılın öyküsünü anlat. Bu, Homeri susturacak bir yüce destandır ki bir eşi daha yaratılmayacaktır.

Bu destanın ilk mısralarında Samsunun adı kazılıdır. Ve Samsun, topraklarına Atatürkün ayak bastığı günü en yüce şeref, en bulunmaz saadet olarak asırlar boyunca övünçle, kıvança saklıyacaktı.

Samsun Denizinin fırtınalı bir manzarası

Kalbdeki Heykelleri

Cevat Kâzım TUNÇOĞLU

« 19 Mayıs uyarlığı ile Samsun Heykeli karşısında »

Bütün Türklerin yüzü bize dönmüştür bugün,
Derdin olanın bile derdi sönmüştür bugün..
19 Mayıs günü Kâbedir Türke Samsun.
Ey halk ! Heyecanını Atatürke yolla, sun !
İlk adımına uygun Samsunu seçti Gazi !
Şu sülardan gelerek şu yoldan geçti Gazi !
Nemutlu kalbimize, nemutlu gözlerimize !
Samsunlular ögünün değeri bu onur size !..

Geçmişini düşünerek içirim ürperiyor ;
Bu Heykel hafızama binbir heykel veriyor :
Biri : Mustafa Kemal hazırlanıyor harbe,
Biri : Çanakkalede yumruk sıkıyor garbe,
Biri : Padişah denen nanköre sert bakıyor,
Biri : Yurdu kurtaran ışınağını yakıyor,
Biri : Yaktığı parlak ışınlakla ayakta,
Biri : Samsuna basmış sevinçten ağlamakta,
Biri : Halkını görmüş ; kalbi, ruhu ağrıyor,
Biri : Gözleri yaşlı Türk halkına bağrıyor,
Biri : Ortada Gazi, etrafda Anadolu,
Biri : Mustafa Kemal gösteriyor öz yolu !..
Biri : Türk Ordusunun ve halkının başında,
Şahlanan yağız atla Sakarya savaşında,
Biri : Dumlupınarda emir veriyor Gazi,
Biri : Aşka, zafere işte eriyor Gazi !
Biri : Onun kolları düşmana ölüm ağı,
Biri : Düşman ordusu selâmlıyor sancağı !
Biri : Sahilde Mehmed, Biri sahilde Gazi,
İkisi haykırıyor garba : « Hey... Öldü mazi ! »
Deniz susmuş bu sesle açılıp yol verecek,
Bu hızla aşsa suyu zaferi bitmeyecek !..

Bir Heykel : Türkün hepsi şapkalı, başda Başkan,
Şaşıyor el birliği, söz birliğimize bakan !..
Bir Heykel : Köy kağınsı ; hizmeti en sanlı iş ;
Sesi bir ulusal marş ; Kalbde, ruhda yer etmiş !

Gördüğüm ve duyduğum her andaç bugün canlı,
Atatürkün basdığı Samsun çok heyecanlı,
Bütün Türklerin yüzü bize dönmüştür bugün,
Derdin olanın bile derdi sönmüştür bugün !

19 Mayıs günü Kâbedir Türke Samsun ;
Ey Halk ! Heyecanını Atatürke yolla, sun !
İlk adımına uygun Samsunu seçti Gazi,
Şu sülardan gelerek, şu yoldan geçti Gazi !..

Nemutlu kalbimize, Nemutlu gözlerimize !
Samsunlular ögünün, değeri bu onur size !..

Benliğini veren Yurt

Ali Ertan

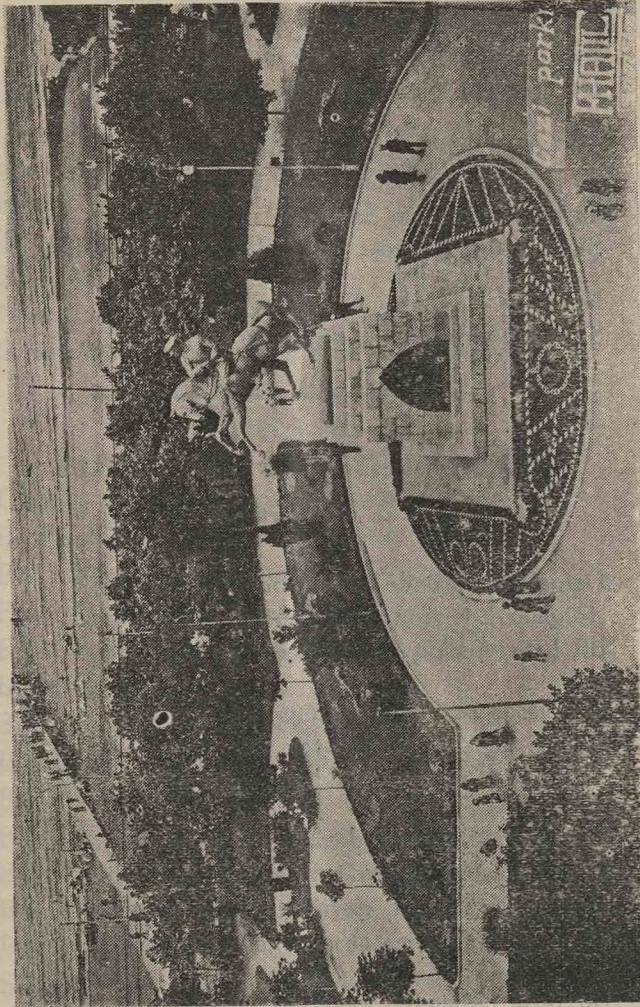
Dalgaların üstünde gözüm bir baş görüyor,
Dalgalar kıyılarda sevinçten köpürüyor,
Bir haber fısıldıyor sert yellerin soluğu.

Tunçlaşan sevgimizle Güneşin gözü yanık,
Küreyi kucaklayan bir bakış var uyanık,
Yıldırımlar söylüyor yaklaşan yolculuğu.

Doğuyor hayat gibi denizden o kahraman,
O doğmazdan önce de yine eşsiz önderdi.
Değişti ilk adımda, devrilen çöken zaman,
Onu yurdun başına çarpan kalbi gönderdi.

Bir tarih başlangıcı kaynıyan bu sevinçler,
Eğilin yüce dağlar şahlanıyor sevgimiz.
İlk adımın üstünde coşuyor bu gün içler,
Dünya durdukça ona yurtda diz çökeceğiz.

Ey 19 Mayıs benliğini veren yurt,
Alkış tutuyor yerler yıldızlar kökte bakın.
Kurtuluşa, ülküye, Atatürkle eren yurt,
Saygımı söyleyeyim dağlar beni bırakın.

Samsun Parkında Atatürk Heykeli

Devrimlerin Başlangıcı

Dr. Ertuğrul Baykal

19 Mayıs 1919 ; Türk Ulusunun Türk vatanında zaferi, cehaletin, taassubun, haksızlığın, karanlığın, zulmun boğulacağını ; ilmin, hakikati, adaletin, aydınlığın hâkim olacağını haber veren gündür.

Asırlarca yüzü gülmeyen; içeriden, dışarıdan daima ezilen ıztırap çeken, medeniyetler yaratmış, yaşamış ve yaşatmış bir milletin yeniden kurtuluş ve kuruluşudur.

Taassup ve cehle dayanan saltanat ve hilâfetin ebediyyen yıkılacağını hakimiyetin kayıtsız şartsız millete ait olduğu müjdeleyen gündür.

Her sahada inkişaf eden ve ülküsünde son olmayan Türk milleti bu kutsal devrimi kendi içinden doğan Türkün en büyük adamı, Atatürke ve onun çok değerli arkadaşlarının yorulmak bilmeyen imanla çalışmalarına borçludur. Büyük devrimin ilk sahifesine yazılacak olan Samsunumuz bununla iftihar eder onu her yıl artan bir heyecan ve sevgi ile kutlular.

Kutlu Bir Yıl Dönümü

F. N.

19 MAYIS.

Bu Tarih Atatürkün onyediyıl evvel Samsuna ayak bastığı gündür. Akıbeti önden düşünülmüş, hesaplanmış ve bilinmiş hayalleri hakikat yapmak isteyen ebedi kahraman, Mayıs ondokuzda Samsundan Ankaraya girdi.

1919 un 19 Mayısında, bugünkü netice, yalnız o gökten ve güneşten yağrulmuş büyük başın içinde yaşıyordu.

Erzurum, Sivas Kongrelerini, 23 Nisanı, 31 Ağustos ve 6 Eylülü 29 İlkteşirini, şapkayı, medeni kanunu, yeni harfi, yalnız biri bir yigidi lâyetmût etmeye kâfi gelen bu yığınlarla şaheseri biz bu tek başa ve ilk adıma borçluyuz. Cumhuriyet takvimi 19 Mayısta açılmıştır ve bu tarihten sonra Türkün en büyük günleri birbirini kovalamakta, düşmanı, saltanatı, irticaı birbiri ardınca önüne katmakta ve kahretmektedir.

Her yılın bugünü her neslin sevinçle anacağı bir tarihtir. Dünyanın en büyük hamlesini yapan kudret, bu hicretten hız aldı, Eğer Atatürkün ayağı o gün Samsunda toprağa basmasaydı, onun ayak basacağı güne kadar memleketin nefesi durmuş olacaktı.

Er gibi dövüşen Kadınlarımız

Ertiklik savaşına giren Samsunlu bir köylü kadın

H
E
M
A
N
A

H
E
M
A
S
K
E
R

19 Mayıs Atatürk Günü

E. V. AKSAN

Sanki büyük fırtına, koparmış da bir dağı
Üstüne yığmış gibi, inleyordu nefesi
Şirin, güzel Samsunun
Bir de hep Samsunlunun
Kan damarı sayılan o gümüş Merd ırmağı
Akarken, ağlar gibi çıkarıyordu sesi

*

*

1919 Mayısın on dokuzu
Ötüyordu Samsunda sabahın ilk horuzu
İşildi limanda, bir vapurun gür sesi
Samsunlular aldılar o çağda bol nefesi
Serin sular serpildi, herkesin yüreğine
Dediler ki kavuştu, yurdumuz gereğine
Sevin ey Anadolu ! Oğlun sana geliyor
Senden doğan büyük Türk senden yana
geliyor

Söyle ırmaklarına içli çağlamasınlar
Söyle gelinlerine artık ağlamasınlar
Söyle analar artık saçlarını yolmasın
Söyle açan güllerin sararmasın solmasın
Söyle oğullarına, gelsin, öpsün elini
Yetim, öksüz, dul kalan kızın ile gelini
Ve bütün Türk ilini, güldürmeye geldi o
Yurda giren düşmanı öldürmeye geldi o
Söyle çıplak dağların geyinsinler yeşil
bürkü

İşte çıktı Samsuna Ulusun Atatürkü

*

*

Anadolu, eğer sen
Katıksız bir Türk isen
Göster boyunu şimdi, Samsundan çıkan
boya

Aç köksünü nen varsa armağan et bu
soya

bunca yıldır saltanat senin boynunu burdu
Senin kazandığınla düşmanları doyurdu
Bu gelen hem düşmanı, hem de onu
vuracak
Saltanatı yıkupta Cumurluğu kuraçak

Bu gelen dünya ile büyük savaş açacak
Bu gelenin önünden tarih bile kaçacak
Bu gelişin ne geliş olduğunu bilerek
Dağlar, taşlar, denizler önünde eğilerek
Vol versinler geçecek ulusun büyük başı
Vol versinler, yoksa o, delectek dağı taşı
Çiğnetmiyeceğiz biz düşmanlara bu yurdu
Bugün Samsuna çıkan oğlun böyle bu yurd
Buyurduki, Türk yurdu hiç kimsenin
değildir
Yalnız Türküdür o, benim, senin de-
ğildir
Oğün bu sesi duyan, gök kubbesi cınladı
Türk yurdunda yaşayan, çehreler yal-
cınladı

*

*

1921 Ağustos yirmi altı

Titredi yerin altı

Karardı üstü yerin

Afyondan tellere saldıran Er askerinin

Ateşinden yerle gök birden kızdı, ısındı

Birkaç saat içinde düşman ordusu sındı

Kaçan düşman askeri döküldü hep denize

Anadolu yeniden doğduda geldi bize

Nansıl kavuşdiyse yurd, öz soyuna bir
anda

Kavuşmuşdu alının yazısına yunanda

Samsun, hakkındır, güven !

Oldun eşik, merdiven

En büyük bir savaşa

Savaşı yapan başa

Hem de geçtin kurtuluş tarihinde en başa

O kurtuluş güneşi senin köksünde doğdu

Bir kızıl ateş oldu düşmanı yaktı, boğdu

Sen bu Karadenizin alnında bir incisin

İncilerin içinde hemde en birincisin

Veter sana bu şeref, bu ün ey güzel

Samsun

Bu şerefi verene böyle her yıl saygı sun

SAMSUN TARİHİNDE :

Düğün Âdetleri

Derleyen : Şinasi Önal

Beni derlemeye teşvik eden :
Annemin aziz ruhuna

Görücü :

Oğlanın Anası, Hemşiresi, Vengesi yanlarına bir ehbap da alarak kız evine giderler. Kız kahve getirdiği zaman eyice tetkik ederler beğenildiği takdirde iki gün sonra kız, annesinden istenir ve " Allahın emrile kızınızı ben oğluma lâyük gördüm, siz de beğenirseniz oğluma veriniz. „ diyen oğlan annesine kızın annesi : "Allah yazdise bizde verimiz.„ cevabını verir. Sonra kızın annesi babasına, kardeşine, eniştesine, dayısına ve yakın akrabasına danışır kızın babası kardeşi eniştesi gibi yakın akraba kızı ayrıca babasından isterler. İki taraf muvafık kaldıklarında söz keserler. Nişan hazırlığına başlanır.

Nişan :

Şerbet için iki batman şeker ve içinin boyası, bir okka kahve iki gün evel kız evine gönderilir.

Nişan tepsisi büyücek bir tepsidir. Tepsinin içine bir çevre serilir üstüne on değirmi yemeni, kız boyaması, levanta, ipek mendil, elmas yüzük, küpe beş altı beşbirlik gümüş kemer ve bilezik, altın saat ve kordun, sade bir çekmece, çekmecenin önüne bir ayna konur. bu eşya aynanın önüne dizilir. Tepsinin iki kulpundan karşılıklı tel ile

kubbe yapılır, gaz boyaması ile örtülür ve üzeri çiçek ve gelin tellerile süslenir, ayrıca ikinci bir tepsie : " İskarpın, terlik, çorap „ konur, oğlan tarafından toplanan erkek hısım ve ahabap bu tepsileri cuma günü yolda pek çok havaî fişekler atarak kız evine götürürler. Gelenlere boyalı şerbet ikram edilir. Herkes (hayırlı olsun) diyerek dağılırlar. Kız tarafı Nişan görmek için bütün ahabaplarına haber salar. Bu ihbarı kıza (yengelik) edecek kadın yapar. gelenler ortada bir masa üzerinde duran nişanı seyrederek : (gözün aydın olsun, Allah başa kadar güvendirsin Allah bir nikâhta kocaltsın, Allah muhabbet versin, Allah torun torba sahibi etsin.) gibi sözler söyler ve şerbetleri içen kalkar.

Nişandan sonra :

Kız tarafı ; güyeve içinde boyalı şerbet dolu ve gaz boyaması ile sarılmış çiçeklerle süslenmiş, üstüne bir ipek mendil iğnelenmiş bir sürahi, babasına, dayısına, anasına teklifsiz ahabaplarına da aynı şekilde, yalnız üzerlerine köşeleri tel işli birer keten mendil ile gidecek kimsenin adı yazılı bir kâğıt iğnelenmiş şerbet dolu sürahiler gönderilir kıza yengelik edecek kadın bunları birer birer götürür ve bahşiş alır.

Nişan Çamaşırı :

Güyeveye nişan çamaşırı da gönderilir: " ten gömleği, fanilâ, don, çorap, firenk gömleği, düğme ve iğneleri, kıllaptan ve ipekle işlenmiş para, saat, mühür keseleri, dört köşesi işli çevre ve uçları işli uçkur. »

Bu çamaşırı götürün yenge ile bohçayı içine " ipekli antari „ koyarak kız tarafı iade eder. Vengeye her iki taraf da bahşiş vermeği unutmazlar.

Nişan Hamamı :

Nişanın ertesi günü kızın ahabapları çağrılarak nişanlı kıza hamama götürürler. Kız evinde akşam yemek yenir. Hafif tertip bir eğlence yapılır ve oyunlar oynanır.

Bu suretle nişan âdetleri bittikten sonra altı ay veya bir sene kız nişanlı kalır. Bu arada kıza bir nakış ustası

tutulur. Çeyiz tedarikile uğraşılır. Kız bu tarihten itibaren oğlan tarafına ve hatta mahalleliye görünmez.

Nikâh Merasimi :

Kızın gelin olmasına onbeş gün kalımı nikâh cemiyeti başlar. Konaktan izinnamesi çıkarılır. Mahlenin imam, muhtar, aza ve büyükleri oğlan evine toplanırlar. [Nikâhın Kadir gecesi kiyılması çok mübarek tutulur. Ekseriya nikâh, gelinin oğlan evine gideceği perşembe günü evde veya camide kiyılır. Bu nikâh pazarlığı yüzünden gelin alayının geceye kaldığı vakidir.]

Nikâhda hazır bulunacaklar akşam yemeğine davet olunurlar yemekten sonra kızın ve oğlanın vekili olacaklar evvelâ kızın, sonra oğlanın ağzından vekâlet alırlar : [Allahın emri, Peygamberin kavline filânın oğluna senin nikâhını kıy-

Eski Samsun kılık-kıyafetleri ile şarkı söyleyen yavrular

maya beni vekil ediyormusun] denir ve üç defa tekrar olunur. Davetliler oturup bir halka teşkil ederler üç oğlan üç kız tarafı vardır. Pazarlık başlar (1001) kuruştan başlayarak kız evinin itirazları ve hatta çekişmeleri arasında bir kıymete bağlanır, şerbet içilir : (Allah mübarek etsin, Allah hayırlı etsin) diyerek dağılırlar.

Düğün Hazırlığı :

Kız ve oğlan taraflarının hısımları ve akrabalarının genç kız ve gelinleri. kızın ustası ile beraber iki partiye ayrılarak her iki tarafın ahbablarını pazar ve pazartesi günleri düğüne okumağa başlarlar :

" Salı günü köşeye, çarşamba gecesi üç etekli düğüne, çarşamba günü kına-ya, perşembe gicesi de ahır — son — gicesine buyurun , derler. Bu okuma partisine ayrılanların mümkün olduğu kadar süslü ve çarşaflarının göz alıcı olmasına dikkat etmek şarttır. Bunların okuyucu oldukları âdeti süslerinden belli olacaktır.

Ağırlık :

Düğünden bir hafta evvel cuma günü (Ağırlık) gönderilir :

Oğlan evi kızın gelinliği, ayakkabısı, çarşaf ve peçesi, hamam takımı ve peştemali, yemişi, sabun ve kınası, usta yolluğu, kızın kardeşlerine ayakkabı, babasına bir kat elbise, eniştesine ayakkabı. annesine ana yolluğu, yengesine terlik, bütün hısımları ve akrabasına ayakkabı alarak bir sandık içine koyar ve süslü gelin mumu da birlikte olarak bir hamala yükler ve bir çocuk katarak hamalı kız evine gönderirler getirenlere kız tarafı birer çevre bahşiş verir. Bu

ağırlık dahi ahbablar tarafından seyretilir.

Düğün Hamamı :

Cumartesi günü de oğlan tarafının kiraladığı hamama her iki tarafın davetlisi kadınlar gelirler. Davetlilere birer çalın sabun dağıtılır. Hamama (çengi) de götürülür., gelin bir sandalyaya oturtulur. Davetlilerin hepsi soyunana kadar çengiller def çalarlar. En son gelin soyunur. Soyunan gelin ilâhilerle (Göbek taşı) nın etrafında üç kerre dolaştırılarak yıkanacağı kurnaya götürülür. Gelin ve davetliler yıkandıktan sonra gelin göbek taşına oturtulur. Çengillerin def ve türküleri arasında gelinin saç 30-40 örgü örülür ve ucuna (saçlık) denilen zincirler ucuna bağlı (gazi) ler takarlar. Gelin davetlilerden büyüklerin hepsinin elini öper bu hamamda yere iğne atsan düşmez denecek kalabalık olur.

İlk Gece :

Düğüne çağırılanlardan her iki taraf kendi çağırıldıklarına salı günü yemek yedirirler. Yemek günü her iki tarafın kapusunda da düğün çalgısı bulunur. İlk gecesi olan salı akşamı kız tarafının hazırladığı büyük bir bahçeye oğlan tarafı birçok sandalya gönderir. Kız tarafının davetlilerinden genç kızlar (üçetek) gelinler (Alay) giyerek toplanırlar. Hususî tutulan (çengi) ler def çalar ve türkü söylerler. Kızın yeneliğini yapan, üçetekli kızları oyuna kaldırır. Yatsiya kadar eğlenirler. Yatsı zamanı oğlan tarafı ahbabları ile çalgıları önlerinde olarak kız evine gelirler oyun ve eğlence devam eder. Bu gece : " Eğmeler, Velvele, Çoban, Dolama,

Kıydan » oyunları oynanır ve türküleri söylenir. Kızlar oynarken davetliler rengârenk ve pek çok maytaplar yakarlar. Alaturka saat dörtte kalkar ve oğlan evi yine önlerinde çalgıları olduğu halde dönerler.

Eğmeler oyununun türküsü

Eğmeleri Eğmeleri

Gönülde sevmeyen eğmeleri

Çöz göksünün düğmeleri

Yar seni gayet sevdi canım

Severim yoktur yalanım

Bak şuda kaşın karesine

Elifde çekmiş aresine

Düşdüm gönül çaresine

Yar seni gayet sevdi canım

Severim yoktur günahım

Hergün hergün naz edersin

Gönül sever arzudersin

Arada bir söz edersin

Yar seni gayet sevdi canım

Severim yoktur yalanım

Velvele Türküsü

Velvelem gelir nazınan

Üçbeş taze ayvazınan

(Ah aman aman)

Ah can ciğer velvelem

(Ah aman aman)

Oda başı, oda başı

Gir odanda pişir aşı

(Ah aman aman)

Aklı başına devşir

Ah can ciğer velvelem

(Ah aman aman)

Dolama Türküsü

Dolama giyer dolama hanım

Ben seni vermem âleme

Güzelliğin gelmez kaleme

Ağzıda şeker, kehribar akar

Yar gül kokar, yar sana kurban

—*

Dolama giyer ilikli hanım

Vardım kapısı kilitli

Yar gelir burma bıyıklı

Ağzıda şeker, kehribar akar

Yar gül kokar, yar sana kurban

—*

Dolama giyer buz gibi hanım

Ben seni sevdim kız gibi

Parlayorsun yıldız gibi

Ağzıda şeker, kehribar akar

Yar gül kokar, yar sana kurban

Çoban Türküsü

Çobanın çadırı düzdedir düzde

İçinin çimeni dizdedir dizde

Dudumu sorarsan bizdedir bizde

Nakarat

Gel dudum salınma edalı derler

Edasını yitirmiş sevdalı derler

Sevdalı diyenler kınalı eller

Zülfüde boynuma dolandır derler

—*

Çoban oturmuş kavalı yağlar

Kavalın ucuna karanfil bağlar

Çoban oturmuş duduya ağlar

Nakarat

Ben bir çobanım koyun güderim

Satarım savarım altın ederi

Duduma takarım hatun ederim

Nakarat

Çarşamba günü kınası :

Bugün dahi yine aynı gece toplanıldığı gibi kız tarafının hazırladığı büyük bahçeye evvelâ kız evi toplanır. Kız tarafının getirdiği (Saçı) lar bir odaya konur ve üzerlerine birer etiket iğnelererek getirenin ismi yazılır. Oğlan evi gelinceye kadar çengi çalar, kızlar oynar. Öğleden sonra oğlan evi çalgıları önde olduğu halde bahçeye gelir. Bir saat kadarda her iki taraftan kızlar oynarlar. Kız tarafının getirdiği saçların söylenmesine ve gösterilmesine başlanır kızın ebesi olacak kadın ortaya çıkar... Meselâ : [Kızın dayısı tarafından bir karyola tarısı oğlunun başına] suretinde saçların hepsinin sahibini ismini söyler ve gösterir. Bu saçlar ev ve geyim eşyası olup çorap, havlı, mendil gibi ufak şeylere kadar olur. Saçı bittikten sonra hususi tutulan iki hoca kadın (Şol cennetin ırmakları akar allah deyu deyu) ilâhisini söylerken oğlan tarafının hısımlı olan genç kızlar gelini duvaklı olarak koltuğuna girer. Gelin gelirken istiyenler gelinin başından kalaylanmış metelik ve çil kuruş saçarlar. [Gelin gelirken geçeceği yola (gezi) kumaş serilir, gelin gezinin üstünden geçer. Bu geziyi arkadan birisi toplar ve onun olur.] Gelin bir sandalyaya oturtulur, kızın ustası eline bir hamam taşı alarak boynuna doladığı usta yoluğu ile gelinin yanına gelir. Oğlan tarafı yalnız altun saç verirlir. Bu saç vermeğe (altun basmak) denir. Altunlar : Beşibirlik, lira, lira çereği, gazi, mahmudiye, onluk, ve beşlik altun) gibi şeylerdir. Oğlan tarafının altun basması bittikten sonra hocalar yine ilâhi-

lerle gelinin önüne düşer ve geldiği gibi içeri götürürler. Davetliler dağılmaya başlar, kapudaki oğlan ve kız tarafının çalgıcıları (Ey gaziler) i vururlar. Oğlan evi çalgıcılarını alarak avdet eder.

Perşembe gecesi yani kına gecesi :

Bu gece yine aynı bahçeye evvelâ kız tarafı toplanır : Bu gece gelinler üç etek, kızlar alay giyerler. Aynı tertipde eğlenirler oğlan tarafı bu gece bütün davetlilerine ince balmumu dağıtır önlerinde maşalama (meş'ale) lar ve bütün mumlar yanımış, çalgıcılar önde olduğu halde ve mütemadiyen havai fişekler atarak kız evine gelirler kız tarafı gelen oğlan tarafını yerleştirir ve istirahatlerini temin eder. Bu gece diğer oyunlardan başka oğlan tarafının oyunu şu türkû ile oynanır. Usta kadın, gelinin süslü mumu elinde yandığı halde herkesi oyuna kaldırır :

Güveyi güveyi
Güveyinin ingesi
Önünde mumlar yanısı

Daha çok günler göresi acanım
Ağan güveyi oluyor
Gelin yanına varıyor.

—*

Güveyi Güveyi
Güveyinin halası...

—*

Güveyi bahçede gezer
Sarığına güller dizer
Güveyi gelinden güzel

Acanım
Ağan güveyi oluyor
Gelin yanına varıyor.

Güveyi güveyi
Güveyinin ablası
Gelini almaya geldim
Öüllerin dermeye geldim acanım
Ağan güveyi oluyor oluyor
Oelin yanına varıyor.

Bundan sonra gelin yine duvaklı olarak hocaların önünde ve şu türküyü söyliyerek ortaya getirilir ve bir sandalyaya oturturlar :

Tuz kabını tuzsuz koyan
Anasını kızsız koyan
Yuvasını ıssız koyan
Gelinim hatunum kınan kutlu olsun
Vardığın yerlerde dilin tatlı olsun
Sen bu eve gelemesin
Gelsen bile duramazsın
Koyducağın bulamazsın
Gelinim hatunum kınan kutlu olsun
Vardığın yerlerde dilin tatlı olsun
Evlerinin önü yemiş
Yemişin dalları değmiş
Güveyi de gelsin demiş
Gelinim hatunum kınan kutlu olsun
Vardığın yerlerde dilin tatlı olsun

Ustanın elinde içinde bir parça kına olan taşı ve sargı olduğu halde elini bir dürlü vermek istemiyen gelinin elini zorla çeker ve oğlan evi tarafından verilen ve güveyinin kesesinin dibine bereket olarak dikilecek olan delikli bir onparayı kızın avucuna basar ve üzerine kına koyarak bağlar. Bundan sonra gelin ortada otururken davetliler dağılır. Yalnız oğlan ve kız taraflarından seçilen 30-40 kadar kız kalır, gelini alarak evine götürürler. Çengiye ortaya alarak

yeniden eğlenceye başlarlar bir müddet eğlentiden sonra gelini duvaksız olarak ortaya alırlar. Bileklerine kadar ellerine ayaklarına ve başına tamamen kına yakarlar [bir nikâhlı kadın bir eline ve ayağına ve bir kızda diğer el ve ayağına ve müştereken başına yakmak âdettir. Başından iki nikâh geçmiş kadın bu meclise giremez.]

Kına yakılırken orada bulunan kızlar şu türküyü söylerler :

Babamın bacası annem eğrice tüter
Babamın ekmeği annem gözümde tüter
El kadcıksı olsa annem o bana yeter
Eyyah eyyah ben annemden ayrıldım
ona yanarım
Hem annemden, hem kardeşden ayrıldım
ona yanarım

Anamı anamı annem benim anamı
Çarşamba gecesi annem yakar kınamı
Küstürdüler benim annem büyük anamı
Eyyah eyyah ben annemden ayrıldım
ona yanarım
Hem annemden, hem kardeşden ayrıldım
ona yanarım

Anam yayık yayar annem kız yesin deyi
İngem kapı açar annem kız çıksın deyi
Ağam at eğerler annem kız binsin deyi
Eyyah eyyah ben annemden ayrıldım
ona yanarım
Hem annemden, hem kardeşden ayrıldım
ona yanarım

Köprüyü dolaşmam annem köprü çürüktür
Gelin olan kızın annem boynu büküktür
Gelin giden evin annem derdi büyüktür
Eyyah eyyah ben annemden ayrıldım
ona yanarım
Hem annemden, hem kardeşden ayrıldım
ona yanarım.

Kınadan sonra oğlan tarafının ağırlıkla gönderdiği yemişler sinilere konmuş olduğu halde getirilir, oradakiler yerler. Bu eğlenti sabahın seher vaktına kadar devam eder. Seher vakti hep bir ağızdan (Seher vakti) türküsü söylen-dikten sonra dağılırlar. [Bu eğlente de uyuyanın ceza olarak yüzünü karalarlar]

Sabahın seher vaktında aman
Görebilsem yarımı
Gül daline bülbül konmuş aman
Çeker ahü zarımı
Elimden almak isterler aman
Benim nazlı yarımı

—*

Var sefada ben cefada aman
Hoşundur yar hoşundur
Koy bir zaman böylede gitsin aman
Değindir yar değindir.

—*

Sabahın seher vaktında aman
Oturmuş incil okur
Ben o dilden anlamazdım aman
Sanar m bülbül şakır
Var sefada... ..

—*

Oturmuş kurna başında aman
İnci gibi terleyor
Şevki halvetlere vurmuş aman
Güneş gibi parlıyor
Elini yüzüne tutmuş
Gelin gibi ağlıyor
Var sefada..... ..

—*

Oturmuş kurna başında aman
Yeşil donlu bir melek
Sağ elini suya koymuş aman
Mermere benzer melek
Var sefada ben cefada aman.

Perşembe günü :

Bugün kızın sandık çeyizi bohçalarla oğlan evine taşınır. Eli yakışanlar divar-lara gerilen iplere çarşaf lar asarlar, bunların üzerinden işliler işlenir.

Sabahleyin gelinin (Cins) denilen eşyası : " Yatak, yorgandan faras ve çamaşır tokacına varıncıya kadar bütün ev eşyası. » Önde çalgı olduğu halde oğlan tarafının davetlileri olan erkekler tarafından 40-50 hamal sırtında olarak oğlan evine götürülür. Oğlan evi bu hamalların hepsine işli çevreler bahşiş verir.

Diğer taraftan sabahleyin gelinin kınaları güzelce yıkanır, saçları taramır, oğlan ve kız tarafından gelenler gelini giydirmeye başlarlar. Geline (Alay) giydirilir, duvaklanır yüzü divarın köşesine dönük olarak oturtulur. Artık bu duvağı güveyiden başkası açamaz öğle-den sonra dört köşesinde dört direk ve kırmızı bezden yapılmış, 15-20 kişi alacak büyüklükte bir cibinliğe gelin ve her iki taraf davetlilerinden bir kısım kadınlar girerler. Dört direkten 4 erkek tutar en önde çalgılar arkasında oğlan tarafının davetlisi olan erkekler, bunların arkasında (Sadiç) denilen ve altunlarla süslenmiş kız ve erkek çocuk-lar yine sirmalarla süslenmiş atlara bin-miş olarak şadıçların arkasında da ci-binlik olduğu halde oğlan evine gelirler sokak kapısının eşğine gelinin kuzu gibi mazlum olması için bir posteki serilir. Gelinin koltuğuna Mushaf, bir ekmek, eline bir ayna verilir. Önün-den de birisi bir ibrikle su döker, gelin içeri girer ve yine yüzü köşeye dönük olarak oturtulur. Oğlan evi tarafından

akşam yemeğine davet edilenlerden başkası dağılır. Akşam yemekler yenir erkekler güveyi ile yatsu namazına ca-miye giderler. Kadınlarda cami dönüşü-ne kadar beklerler. Cami kapısında maşalamalar yanar, camiden çıkan da-vetlilere kânilen mum dağıtır davet-lilere hariçten katılanlarla meydana ge-len büyük bir kalabalık mumlar önde ve hocaların söyledikleri ilâhilerle eve gelinir. Kapının önünde dua edilerek güveyi beline ve sırtına indirilen yum-ruklar arasında içeri atılır. Kapı önün-de helva kapışması devam eder ve her-kes dağılır. İçeride kadınlar güveyiyi alır, yukarı çıkarırlar. Güveyi yaşlıların ellerini öper : " Allah hayırlı etsin, bir yastıkta kocasınlar, Allah döllü döşlü etsin. » Duaları arasında güveyi odaya girer. Yağa kırılmış üç yumurta, helva pilâv, iki dilim ekmeği ihtiva eden bir tepsi yemeği ebe kadın gelin odasına götürür, gelin ve güyevinin ellerini bir-birine verir : " Allah mübarek etsin. » diyerek çıkar. Güyevinin enası, babası bile dahil olarak evde kimse kalmaz, gider. Güveyi gelinin duvağını açtıktan sonra yerde serili seccadede iki rekât namaz kılar. Namazdan sonra gelini konuşturmak için elmas, altun cinsinden bir bahşiş verir. Artık gelin konuşmaya başlar.....

Sabah :

Sabahleyin gelini süslerler, kapıları açarlar, akşama kadar herkes gelin bak-maya gelir gelin her bakmaya gelenin

kucaktaki çocuklarının bile ellerini öpmeye mecburdur.

Cumartesi günü ebe kadını oğlan tarafına gönderirler, kızın hısımlarını ahabplarını (Çerez) yemeye davet ederler. Öğleden sonra davetli kadınlar oğlan evine toplanır ve sinilerle getiri-len çerezleri yerler ve dağılırlar.

Pazar günü kız evi, damadı, ana ve babasını, ahabplarından 15 kişi kadar davet eder. Kızı, damatla beraber ba-basının evine el öpmeye götürürler. Güveyi kaynanasına bir çevre yemiş, ana yolluğu denilen bir kat elbiselik götürür. Kaynanada karşılık olarak bir kat çamaşır, sade esbih, gümüş tabaka verir. Bir hafta sonrada çeyizler bozul-madan karşılık olarak oğlan evi kız evini akşam yemeğine çağırır.

Onbeş gün sonra çeyiz bozmak için gelinin hemşiresi, yengesi, halası gibi teklifsiz hısımlarını çağırırlar, münasi-biniz kimse ona çamaşır çıkaracağız derler. Alacakları cevaba göre kızın çeyizinden hepsine birer kat çamaşır çıkarırlar. Bu çamaşırları alanlarda bohçaları boş çevirmez, içlerine muna-sip birer entarilik koyarak iade ederler.

Hamam Daveti :

Çeyiz bazıldıktan bir hafta sonra oğlan tarafı kız tarafına bir hamam da-veti yapar. Bundan sonra düğüne ge-lenlerin hepsinin evine gelini iadei ziya-rete götürürler. Bu gezme kırk gün kadar sürer.

19 MAYIS

Galip Naşit Arı

Geçen Sayıdan Devam

İçimiz kanatlıyken ümit denen sevincin
Bahar rüzgârı gibi okşayan müjdesiyle.
Evimiz dolmalı mı hıçkırığın sesiyle ?
Bu yaşları sil kızm gözlerin aydınlasın,
Esiri olmayalım sonu gelmez bir yasin.

KIZ

Olsaydı onlar gibi şu hür dağlar yerimiz,
Böyle hicran yaşıle dolmazdı gözlerimiz ;
Dört duvar arasında günler bir kara zindan.
İçim kanatlanıyor onların arkasından.

ANA

Ne fayda bekleyorsun boş yere ağlamaktan ?
Kızım bu ayrılığın farkı yok bir şafaktan,
Güneş nasıl ağırtır lâcivert gök yüzünü.
Biz de görür gibiyiz yarımın gündüzünü.
Ümit denen güneşin müjdesini aldık biz,
Ufkun kızartısına bu sevinçle daldık biz.
Madem kurtulacağız onların gidişiyle,
Er olan uğraşır mı böyle günde işiyle ?
Elbet gideceklerdi, durmadılar, gittiler,
Her ana bunu ister, her evlât böyle diler.

(Kapı çalınır)

Kapımız çalınıyor.

KIZ

Kim gelir böyle erken ?

ANA

Bir şey unutmasınlar aceleyle giderken.

(Kız çıkar, biraz sonra nişanlı bavul elinde ve
seyahat kıyafetinde içeri girer.)

NİŞANLI

Gider ayak bir daha uğrayım dedim size,

ANA

Teşekkür etmeliyiz bu nezaketinize.

Biraz erken gelseydin görürdün onları da.

NİŞANLI

Çok oldu mu gideli

ANA

Belki de yol yarıda.

NİŞANLI

Bu yolculuk sanırım bir karanlık uçurum,
Başlarına felâket gelmesin, korkuyorum.

ANA

Başlarına felâket geldide kaçıyorlar,
Uçurumdan çıkalım diye yol açıyorlar.
Nasıl ki sen de öyle kaçyorsun bu dertten.

NİŞANLI

Yalnız yolumuz ayrı

ANA

Vol değişir istersen

NİŞANLI

Vol değişir kolayca, fakat bundan fayda ne ?
Gitsem de gitmesem de netice birdir anne
Dün gelen havadisler gene yaktı içimi,
Bir zehir tufaniyle boğdu son sevincimi.
Ne zulümler yapmamış düşman güzel İzmirde
Medeniyet getirdik diyor sonunda birde.
İlk fırsatta saldırıp yayılacakmış yurda,

ANA

Atalar sözü : Düşman uyumaz su uyurda.

NİŞANLI

Düşman yalnız o mu ya ? Karşımızda bir milyar,
Karşımızda dört iklim, bize hasım dört diyar.
Biz bir avuç zavallı, biz bir avuç yaralı,
Söyle bu çılgın sele nasıl karşı durmalı,
Kuduran bir cihana üç beş tüfek ne yapar,
Dedim ya karşımızda bizden başka hepsi var.

(Kız birden içeri girerek)

KIZ

Düşmanların çokluğu korkutuyor mu sizi ?
Gönül arzu etmezdi böyle küçülmenizi.
Hasmın zalim kuvveti cesaret verir bence,
Damarında Türk kanı çarpan her asil gence.
Vatan esir olurken size kaçmak mı düşen ?
Bir gülünç zavallı mı yurdu için döğüşen ?

İzmirde süngülenen mübarek şehitlerin
Kanı boşa mı aktı, ne olur cevap verin ?
Cevap verin ne diyor Mustafa Kemal Paşa,
Onun sesidir gezen bu yurdu baştan başa.
Onun sesi diriltti ölgün ihtiyarları,
Onun sesi eritti ümide yağın karı.
Kurtuluşun yolunu o bize gösteriyor,
Onun sesi Türklere ilk, son emri veriyor.
Bu sesi duymadın mı ? kalbin işitmedi mi ?
Varlığın bu nidaya katılıp gitmedi mi ?
Öyleyse bizden değil başka ırkın malısın
Gitmek hakkındır senin burda kalmamalısın.
Dürüst bir gidiş değil buna kaçmak demeli,
Bilmem ki sizi çeken hangi düşmanın eli ?
Evet bir kaçaksınız, hem de asker kaçağı.

NIŞANLI

Asker kaçağı, yani insanın en alçağı...
Biraz düşünseydiniz bunu söylemezsiniz,
Bir an içinde nasıl gururumu ezdiniz.
Varlığım bir paçavra demek ki gözünüzde.

KIZ

Niçin böyle sitem var bilmem ki sözünüzde ?
Doğru söylemeyorsam gücenmek hakkınızdır,
Uzağa sizi çeken söyleyin hangi hızdır.

NIŞANLI

Yurdun acıklı hali beni divane eden,
İçim yaralı bilin bu büyük çöküntüden.
Zaten bezdim hayattan ne olsa artık unmam,
Sözleriniz derdime kattı daha fazla gam.
Ölümü bir dost gibi bekleyorum.

ANA

Bu hal ne ?

Ümitsizlik yakışmaz aşka iman edene.
Eğer kalbin doluyorsa memleket duygusuyla,
Söndür ızdırabımı aşk denen serin suyla.
Bu inanış ümidi yaratacak içinde.
Her derdin kaybolacak zaferin sevincinde.
Bu zafer nerde diye sorarsan eğer bana

(Limanda vapur düdüğü öter)

Bu yoldan vaz geç oğlum, bakma bir an arkana,

O büyük elin bize gösterdiği yola git
yaydan kopan ok gibi hedefe doğru seğırt.

NIŞANLI

İnanınız beni de sariyor yavaş yavaş,
Kalbim bana diyor ki : durma, karlı dağlar aş !
Dinsin vicdanındaki tereddüt adlı yara,
Sen de katıl İzmirin yolunu tutanlara.
Bu yol bize kurtuluş müjdesini veriyor,
Anladım, onu bize KAHRAMAN gösteriyor,
O, Anafartaların kahramanı değil mi ?
Benim kalbimde çarpan onun kanı değil mi ?
Bu kan emirber olsun onun arzularına,
Varlığımı nezrettim doğacak hür yarına.
Tarih onun eliyle seyrini değiştirdi,
Türkün kara talii bir yeni ufka girdi,
Onun bize geldiği günü unutmayalım
Biz ONDOKUZ MAYIS'ı ilk kurtuluş sayalım.
Hoşça kalın, çekiyor beni kavganın hızı,
Sizi üzdüğüm için dilerim affınızı...

(Nişanlı ve Ana çıkar. kız hicirarak ağlarken)

Perde iner

TABLO

Perde açıldığı zaman sahne karanlıktır, uzaklardan top sesleri
işitilir, parlayan kıvılcıklar sahneyi aydınlatır, Kocatepenin silüeti
ve etrafında kırık topraklar, tekerlekler, dikenli tel manileri, toprak ka-
zıntıları ile bir harp sahası belirir. Tüfek sesleri, sert kumandalar
arasında hücum vaziyetinde nişanlının gölgesi görülür, kıvılcık bir alev
büyük bir infilak, ve onu takip eden bir sükûttan sonra sahne tama-
men karanlıklaşır, perde yavaş yavaş iner.

SON

HABERLER HAREKETLER

Halk Gecesi

Dil, Tarih, Edebiyat şubesi Kâzımpaşa Sinemasında bir Halk Gecesi yapmıştır.

Geceye Şube Başkanı C. Gültekin, Halk edebiyatının kıymetini anlatan bir konferansla başlamış, Galip Naşit Arı ve Ali Ertan halk şiirlerinden parçalar okumuştur.

Öğretmen Fahrinin bağlama ile söylediği halk şarkıları ile öğretmen Salahattinin yetiştirdiği koro heyetinin söylediği şarkılar büyük bir zevkle dinlenmiştir.

Sinan için

Büyük Türk Mimarı Sinan günü olan 9 nisanda Halkevi radyosu önünde köycüler şubesi başkanı Cudi Gürsoy ve Mimar Bedri Ucar tarafından aytalar verilmiş ve koca Sinanın ölmez sanatı anlatılmıştır.

Sosyal Yardım Şubesinin Toplantısı

Sosyal Yardım Şubesi bütün üyelerinin ortaklığı ile bir genel toplantı yapmıştır. Bu toplantıda komita delegesi Ali Kazanoğlu yapılan işleri anlatmış ve ilerki kınav hakkında üyelerin fikirleri alınmıştır. Toplantının sonunda öğretmen Fikret ve Kılıç tarafından keman ve piyano ile ulusal parçalar çalınmıştır.

Yunus Emre Gecesi

Büyük Türk şair ve mutasavvıfı Yunusu anmak üzere Dil, Edebiyat, Tarih şubesi tarafından yapılan toplantıda C. Gültekin bir konferans vermiş, Galip Naşit Arı, Ali Ertan, Süha Ulaş şiirler okumuştur toplantının sonunda ar kolu tarafından bir konser verilmiştir.

Danslı Toplantı

Evimiz salonunda bir kısım üyelerin iştirakile bir danslı toplantı yapılmış, bütün gece dans edilmiş ve eğlenilmiştir.

konferanslar

İlk öğretim ispekteri Ali Kazanoğlu ve öğretmen Hulûsi tarafından çocuk eğitimi konulu iki konferans verilmiştir.

ÇOCUK BALOSU

Evimiz tarafından çocuk haftası içinde bir çocuk balosu verilmiştir.

Sahibi : Halkevi Başkanı Dr. Ertuğrul Baykal
Yayın Direktörü : Dil, Edebiyat, Tarih Şubesi Başkanı C. Gültekin
Basıldığı yer : Güneş Basımevi — Samsun

Kurum Adı: TÜRK TARİH KURUMU
Sicil No: 255.7.2/24/800913
DERGİLER 19 MAYIS SAMSUN HALKEVİ DERGİSİ 7, (1936)
Markası: MARKASIZ Bulunduğu Yer: Konusu:

